

i sini heild.

Møguleikar skuldu her eisini verið fyrri einari ávísari framleiðslu av turrdan fiski og klippfiski — ella rættari sagt: turkadan saltadan fisk (smærri fisk).

Adrir móguleikar kunnu eisini nevast — t.d. vørur úr garvaduðum skinnum, bundnar vørur og annar heimadnaður, skeljafiskur, fuglur o.s.fr.

Felags fyrri flest allar framleiðsluvørur á bygd er tó, at úttan so at vit hava eina **solu- og útflutningsmiðstöð** (eisini til heimamarknaðin), ið samstundis kann samskipa og dygdarmeta vørurnar, verða øll sliki bygdamenn-ingartiltek meira og minni til fánýtis — men meira um hetta seinna.

Know-how idnaður knýttur at menn-ingahjálpi

Fyrstu stígin á hesum áhugaverða øki eru sum kunnugt longu tikin.

I indisku landslutunum Tamil Nadu (48 mill. íbúgvir) og Kerala (20 mill. íbúgvir), verður í løtuni arbeitt við at leggja seinastu hond á projekteringina av einari «Kaldbaksværsmiðu» til hvønn landslutin. Verksmiðjan í Tamil Nadu, ið longu er at siga figgjáð, skal framleiða o.u. 500 «Kaldbakshátar» (4- og 6-mannafor) um árið, meðan smiðjan í Kerala (her tørvar enn at loysa ymiskar formellar spurningar) helst kemur til framleiða tað duplta.

Senegal projektið (uml. 120 mill. kr.) er figgjáð (m.a. gjøgnum Heimskan og IFU), og hava vit skilt støðuna rætt, verður nú bert steðga eftir at loysn verður fingin á ávísar smærri lokalar spurningar.

Skipa- og báta-smið, vindmyllu-framleiðsla, Mek. Verkstaður, fiski-reiðskapsidnaður v.m.

Lega okkara mitt í Norð-ur-Atlantshavi, náttúru-viðurskiftini, høvuðsvinnan — alt hetta hevur við sær, at vit á omanfyri-nevndu vinnuokjum i veruleikanum hava ávísar týðandi fyrimunir fram um nógv onnur lond. Enn tørvar okkum tó tað tydn-ingarmesta: nevniliga at **tora** at útnýtta hesar fyrimunir — ella rættari sagt: at okkara myndugleikar tora (vilja?) at geva virkjunum loyvi at útnýtta hesar móguleikar.

Vit mugu halda uppat bert at skeita eftir, hvussu onnur lond loysa/royna at loysa sínar trupulleikar, annaðhvørt tað nú er á ti

tekniska ella á ti búskap-arliga okinum. Logir Newtons, Archimedes', Lenz', Einsteins o.s.fr. eru sum kunnugt ikki bert galdandi fyrri «Teknologisk Institutt», «Rís» og útendskar rað-gevar, men eisini fyrri Føroyar, og okkara virkis-búskapur er nú einaferð okkara, og tað mugu vit taka avleiðingarnar av og loysa sjálvir.

Tá so mikið er sagt, eigur at verða skoytt uppi at tað i dag hoast alt hendur ikki sørt i hesum øki.

Virðislønta og nógv um-rødda hugskotið hjá John Smith «snarkolning» er komið so langt aleiðis at tað fer av bakkastokki i summar. I sama skipi verður eisini installerað fyrsta permanenta ensilagverksmiðja i okkara skipafloata.

Av øðrum størri projek-tum ið nú eru verða framd, kann her nevast endurnýggjan av Vags-skuparmiðju. Skipasmiðju-urnar annars tykjast at hava út at gera i longri tíð framyvir.

P.F. Rísager Elvindh-myllur stendur i bði at levera eitt 100-tals vind-myllur til USA. Prísurin er i lagi, men ein viðkan av framleiðslukapasitetinum verður her neyðugt skal virkið megna at ganga til-bøðnum á móti. Hetta er eftir okkara metan ein av teimum fáu «ikki-fiskafarmleiðslum» ið hevur móguleikar at verða ein sera tydn-ingarmikil útflutningsvora, og er tað at vona at okkara mynd-ugleikar og grunnar skilja tydn-ingin av at just tilik projekt mugu fremjast skjott og effektivt, skulu vit ikki oyðleggja teir móguleikar ið okkum her stað i bði.

I dag eru tað vit — eru vit ov seinir her verða tað adrir.

Tekstilidnaðurin

Henda idnaðargrein hevur seinastu 2-3 árini yvirhevd staðið seg minni gott. 4-5 virkir eru heilt hildin uppat og onnur ívast i at gevast ti kappingin er ov hørð.

I arsfregreidingini fyrri figgjáárið 1981/82 søgdu vit:

«Tað er okkara metan at hvat hesari vinnugrein

viðvikur, so eiga okkara grunnar her eftir at vera sera varnir við at veita lan og stuðul til nýggj virkir innan økið. Frælsi er eitt, men vit skulu heldur ikki taka livið av hvørjum øðrum.»

Nú er so tað hent, at 2 av okkara størstu virkjum innan økið eru farin av knoranum, — eftir okkara metan — just ti okkara rað her ikki voru fylgd! — Men tað er heldur ikki fyrstu ferð at vit hava ropt «varsko» úttan at verða hoyrdir, og at sløkka fjusið ta tað fyrst er tendrað er sum kunnugt oggjorligt.

Elektronikkidnaðurin

Eingin onnur idnaðargrein hevur uppa seg havt so storan vøkstur seinastu 3-4 árini, sum just elektro-nikkidnaðurin og alt bendir á at hesin vøkstur vil halda áfram. Við einum framhaldandi neyvum samstarvi við mekanisku verksmiðjurnar skuldi vegurin her ligið viðopin fyrri nýggjar spennandi framleiðslur.

Útflutningsmið-stöð

Spurningurin um eina út-flutningsmiðstöð fyrri føroyskt framleiddar vørur er einki nýtt hugskot. Málið hevur verið viðgjørt við jøvnum millumbili einar 4-5 ferðir síðani tað fyrstu ferð varð tikið upp av Idnaðartel-agnum-stovuni i november 1973. Men hoast undirtøkan hjá limum Idnaðartelagsins altið hevur verið sera positiv, so hevur tað higartil ikki eydnast okkum at fremja málið vegna tørvandi figging.

Okkara myndugleikar hava i øll hesi árini yvir-hevd havt ta skoðan, at ein tilik útflutnings-miðstöð ma hvila i sær sjálvum, eins og t.d. Fiskasolan.

Tá nú okkara árligi út-flutningur av idnaðarvør-um (fiskavørur undan-tikið) i øll hesi árini ongantíð hevur verið meira enn nakrar heilt fáar mill. kr. (tað kundu teljast á einari hond), so sigur tað seg sjálvt, at við ti vanliga

sølugjaldinum uppa 2-3%, verður eingin solumiðstöð sett á stovn. Hinvegin tykist tað tíværra at vera fatur, ið hevur sett sær sjálvum spurningin: Er orsøkin til hesa vánaliga útflutningsúrslit kanska just hon, at vit onga «Ut-flutningsmiðstöð vinnu-livsins» hava?

Nú tykist tó positivt vend at vera komi i hetta mál við tað at ávís fiskavirkir-teløg, ið ikki eru limir i Fiskasolanu eru sinnaði at samskipa sínar solur.

Fleiri av hesum fyrirk-om eru samstundis av ti askoðan, at tað kann vera ein fyrimunur at eisini onnur idnaðarvirkir verða knýtt at somu solumið-stöð.

I hvussu so er i fyrsta umfari, er tað óivað rætt at miðstöðin knýtt til sín seljarar uppa «free-lance» basis. Teimum eigur sjálvandi at vera veitt eina ávís provision av soluni, men samstundis ma marknaðarføringin og solan samskipast gjøgnum miðstöðina soleiðis at seljarnir ikki umskarast oneyðugt — og tað sum verri er (og sum tíværra ofta hendur i dag) undirbyða hvørjum øðrum.

Tær flestu av okkara «fri» fyrirkom selja i dag sínar framleiðslur sjálfvar, og verður henda skipanin sjálvandi at halda áfram so leingi fyri-tøkan metir seg hava fyri-mun av ti. Sýnir tað seg nú at hugtakið við miðstöðini er mennandi og solufremjandi, vil fyrirkon kunna lata ein støðugt størri part av soluarbeidinum upp i hendurnar hjá free-lance-seljarunum. Heilt at lata frá sær tað innli i mark-naðarviðurskiftir, ið solu-arbeidið gevur, er tó eftir okkara metan ikki rætt.

I storan mun verður tað, sum vit skilja, fyrirkonur innan fiskivinnuna, ið i byrjanini verða at gjalda meginpartin av marknaðarføringini. Men ta seljarnir eru úttan-landa skulu teir sjálvandi hava við sær brochurur og móguligar royndir frá øllum aktueillum virkjum.

Hinvegin er talið á idnaðarfyrirkom, ið ikki hava beinleiðis tilknýti til fiskivinnuna uppa seg stórt (uml. 30-40), so hesin partur av vinnulivinum verður helst at gjalda meginpartin av «lima-gjaldsgrunninum»

Enn hanga sum skilt nogvir leysir traðrir i luftini, men fyrri kanska at koma eitt stig nærri málinum hava vit gjørt eitt uppskot til lög fyrri eina slíka solumiðstöð. Uppskotið er sjálvandi bert meint sum eitt «kjak-uppskot»

At fiskivinnan er tydn-

ingarmesta vinnan i okkara samfelag er øllum greitt. Hinvegin verður tað tíværra givið alt ov litið gætur, at hin parturin av ti framleiðandi vinnulivi-num — t.v.s. allar tær idn-aðar, handverkara- og tænastrytikur, ið einki hava við «fisk» at gera, i veruleikanum standa fyrri einum **lika storum parti** av okkara bruttotjóðarur-tøku. Samstundis veita hesi mongu virkini — tæy eru um 700 i tali — arbeidi til heldur fleiri hendur enn fiskivinnan. Tað sigur ti seg sjálvt at «mamman» **Fiskivinnan** við at hjálpa og standa saman við sínun mongu «børnum», vil menna landið i sini heild, og ti eisini mennast sjálv.

Ut frá sama sjónarmiði eigur ti eisini ein av fyrstu uppgavunum hjá útflutningsmiðstöðini at vera: **At fremja samstarvssáttmal-ar (tuteftir) við adrar út-flytarar** — og fremst av øllum: Føroya Fiskasolu.

Ein arbeidsbolkur er settur at arbeida viðari við málinum. I fyrsta umfari verður miðjád móti at fremja eitt royndarprojekt yvir eitt 3-4 ára skeið. Átlanin er at alitið skal vera lúðgt, so stovnandi aðalfundur kann verða hildin um manaðarskiftið august/ september.

Til kunningar verður her endurgivið okkara fyribils uppskot til endamalsgrein fyrri útflutningsmiðstöðina.

Endamál

Endamál útflutningsmið-stöðunnar er at fremja út-flutning av føroyskari framleiðslu, herundir m.a.

1. At skipa fyrri mark-naðarføring og solu av út-flutningsvørur.

2. At gera føroyskar út-flutningsvørur kendar i útlandum — við m.a. luttøku á keypsstevnum, voruframsýningum og á

annan hátt veita upplýs-ingar um útflutningsidnaðin i Føroyum.

3. At kanna móguleika-nar fyrri nýggjum útflutningsidnaði og gjøgnum t.d. marknaðarkanningar at fremja uppskot um vorumenning.

4. At sameina soluna eftir marknaðarviður-skiftunum um hetta er neyðugt.

5. At ansa eftir og hava ábyrgdina av at allar vørur, ið verða seldar gjøgnum miðstöðina, eru kannaðar vrakaðar av óheftum eftirliti og av allar vørudeklarationir samsvara veruleikanum.

Uppskotið til nevndar-samanseting er soljóðan-di:

Okkum tørvar um 200 arbeidspláss um árið innan framleiðandi vinnulivið

Høgu orkuprísirir, uppa seg stóra rentuhækkkanin og lækkandi keypiorka eru nakrar av orsökunum til, at føroyski idnaðurin — og ta fremst hann, ið er grundaður á heimamark-naðin — i dag hevur ávísar likviditetstrupulleikar.

Skulu vit hava sama byðið innan tæy ymiskur vinnuøkini sum higartil (og einki bendir móti, at vit ikki skulu hava tað), skal helmingurin av fólki-num i vinnu arbeida innan tað framleiðandi vinnu-livið.

Við einum fólkaðstri uppa 1,2% um árið, verður ti kravið til nýggj arbeids-pláss innan idnað, handverk og tænastrytik idnað o.u. 150-200 um árið, ella 2.000 fram til 1994.

Idnaðarfelagið-stovan hevur gjørt eina metan av einum móguligum býti av hesum neyðugu arbeids-plássunum. Metanin er henda:

Vinnuøki	Nýggj arbeidspláss fram til 1994
Verandi fiskiðnaður	300
Góðsking av svartkjaftri og nýggjum fiskasløgum	500
Havbúnaður	250
Idnaður knýttur at landbúnaðinum	50
Know-how idnaður- menningarhjálp	200
Fiskireiðskapsidnaður	100
Byggiðnaður	50
Mek. idnaður, skipasmið, framleiðsla av vindmyllum v.m.	250
Tekstilidnaður	50
Heimadnaður - bygdamenningartiltek v.m.	100
Onnur framleiðsla	150
Tilsamans	2.000

Samanumtikið

I mun til idnaðin i okkara grannalondum kann ikki sigast annað enn at okkara stendur seg toligila væl. Ein orsøk er eyðsæð, at tað nú i mong ár hevur verið friður á arbeids-

marknaðinum (ongar streikur) og kanska ikki minst, at tað enn finnist ein hópur av fólki i Føroyum sum frøðist yvir arbeidið, verður sagt i frá-greiddingini til aðalfundin i Føroya Idnaðarfelag.

Frá aðalfundinum